

Dirbtinis intelektas ir kūrėjų problematika – koks Kultūros ministerijos vaidmuo?

Užsienio šalių ir organizacijų
praktikų apžvalga | Atlygis už
autorių teise saugomų
duomenų panaudą | DI sistemose |
Santrauka

Projekto vadovė: Agnė Mikštienė, Kurk Lietuvai

Projekto savininkė: Živilė Plyčiuraitytė Plyčiūtė, LRKM

Data: 2023-11-10

Problema

DI sistemų organizacijos nėra įpareigos mokėti atlygi autoriams už jų duomenų panaudą treniruojant DI sistemas¹, tačiau pačios – iš to generuoja pajamas (žr. lentelę)².

Taip pat dažniausiai DI kompanijos renkasi nemokėti atlygio motyvudamos tuo, kad duomenys yra naudojami moksliniams tyrimams arba yra prisidengiama duomenų gavybos išimties taisykle.³

JAV atitinkamo būto sąžiningo naudojimo (fair use) doktrina, kuri kūrėjū ir jas vienijančių organizacijū šiuo metu yra aktyviai ginčijama teismuose ir atvirose laiškuose.

ES egzistuojanti Opt-out galimybė autoriai dažnai pasinaudoti negali, nes:

- **nežino**, ar jų kūrinių yra naudojami DI modeliuose tol, kol išvestiniuose kūriniuose kas nors nepamato akivaizdaus jų kūrinių fragmento;
- **nebeturi galimybės** pareikšti noro išimti jų kūrinius iš DI sistemų, nes yra mirę ([Pietų Korėjos iliustratoriaus Kim Jung Gi atvejis](#));
- **neleidžiama** pasinaudoti opt-out galimybė, nes kompanijos ją užginčija DI kompanijos. ([vokiečių fotografo Robert Kneschke atvejis](#)).

Todėl reikalingi ir kiti mechanizmai, kurie apsaugotų kūrėjū ir jų autorinius kūrinius. Vienas jų – **atlygio mokėjimas** už kūrinių panaudą DI modeliuose.

Nepaisant egzistuojančių nesutarimų dėl atlygio už autorių teisę saugomų duomenų panaudą DI sistemose, pavienės organizacijos visiems kūrėjūms ar tik kai pasirinktinai kai kurioms duomenis teikiančioms organizacijoms jau **ėmė mokėti atlygi**, pvz.: [Adobe](#), [Canva](#), [Shutterstock](#), [Getty](#), [OpenAI](#), [YouTube](#).

Galimi atlygio modeliai | Individualūs⁴:

- pajamų dalijimasis;
- autorinių honorarų mokėjimas;
- fondo įkūrimas.

Galimi atlygio modeliai | Centralizuoti⁵:

- subsidijavimas;
- paskatų skyrimas;
- licencijų išdavimas DI organizacijos ir atlygio padalijimas autoriams;
- atminties laikmenos mokesčio analogija ar pritaikymas.

Galimybė

Kompensacijū autoriams klausimas itin aktualus būtent didžiųjų kalbos modeliū (*Large Language Models – LLM*) kūrėjūms,

nes mažesnieji naudojami didžiųjų modeliais, kaip pagrindu. Tad atsakomybė krenta ant galios pozicijas užėmusių rinkos dalyviū.⁶

Lietuva jungiasi prie Europos skaitmeninės infrastruktūros kalbų konsorciumo (kalbos **ESIK**, angl. *language EDIC*)⁷, kurio vienas iš tikslū yra paremti daugiakalbio ir

daugiafunkcinio didžiojo kalbos modelio (angl. *LLM*) kūrimą. Šio projekto koordinatoriū yra **EIMin**, o savininkas – **LRKM**, tad šiame kontekste labai svarbu apsvastyti atlygio, autorių teisę apsaugotų duomenū autoriams, klausimą, kuriū duomenys bus naudojami ir šiam modeliui kurti.

Apžvalgos Išvados ir rekomendacija

Turint omeny Lietuvos kūrėjū, kurie pavieniū nėra pajėgūs kovoti už savo teises tarptautiniū mastu, nes jų finansinės ir techninės galimybės neprilygsta apžvalgoje minētū kompanijū galimybėms, svarbu į šią problemą žvelgti konsoliduotai ir todėl, kaip Lietuvos autoriū teisėmis besirūpinančiai suinteresuotai pusei,

LRKM siūloma:

1. **inicijuoti nacionalinę diskusiją** aptarti atlygio autoriams už autorių teisę saugomų duomenū panaudą DI sistemose klausimą;
2. **išnagrinėti galimus atlygio modelius**, bendradarbiaujant su:
 - autoriū teisiū organizacijomis;
 - teisininkais;
 - DI ekspertais;
 - kitomis identifikuotomis suinteresuotomis pusėmis (ESIK projekto komanda, EIMin);
 bei stebint tendencijas ir diskusijas šiuo klausimu pirmiausia ES bei kitose pasaulio valstybėse.
3. **inicijuoti ir kuruoti pasirinkto modelio** įgyvendinimo projektą.

¹ Lentelė sukurta autoriaus, remiantis apžvalgos metu surinkta informacija, kuri yra aptariame pilnoje apžvalgos versijoje.

² [Generative AI to Become a \\$1.3 Trillion Market by 2032, Research Finds | Press | Bloomberg LP](#)
 This Photo by Unknown Author is licensed under [CC BY-SA](#)
[Generative AI Revenue Will Reach \\$1.3T in 2032 \[Chart\] - Voicebot.ai](#)

[Monetizing Open Source: Business Models That Generate Billions \(forbes.com\)](#)

³ [PA_NonLeg \(europa.eu\)](#)

⁴ [ChatGPT: A Case Study on Copyright Challenges for Generative Artificial Intelligence Systems \(ssrn.com\)](#)

[Adobe, Stability AI, and Canva provide AI training compensation \(qz.com\)](#)

[Is there a way to pay content creators whose work is used to train AI? Yes, but it's not foolproof \(techxplore.com\)](#)

⁵ [ChatGPT: A Case Study on Copyright Challenges for Generative Artificial Intelligence Systems \(ssrn.com\)](#)

[Kas yra kompensacinis atlyginimas už tuščias laikmenas ir įrenginius? - Aqata](#)

⁶ [Adobe, Stability AI, and Canva provide AI training compensation \(qz.com\)](#)

⁷ [PowerPoint Presentation \(Ir-coordination.eu\)](#)

*Autoriaus pastaba